

Kulturvården i Malmö:

Här smids stora planer

Malmö satsning på bevarande av kyrkogårdarnas kulturvården saknar kanske motsvarighet i landet. Och man delar gärna med sig av kunnskap och erfarenhet man samlat på sig under 30 år. Nu ska nya blästrings- och målerihallar ge ökad kapacitet.

Arbetsledare Per Nilsson i måleritältet där grundmålad smidesstaket hänger på tork.

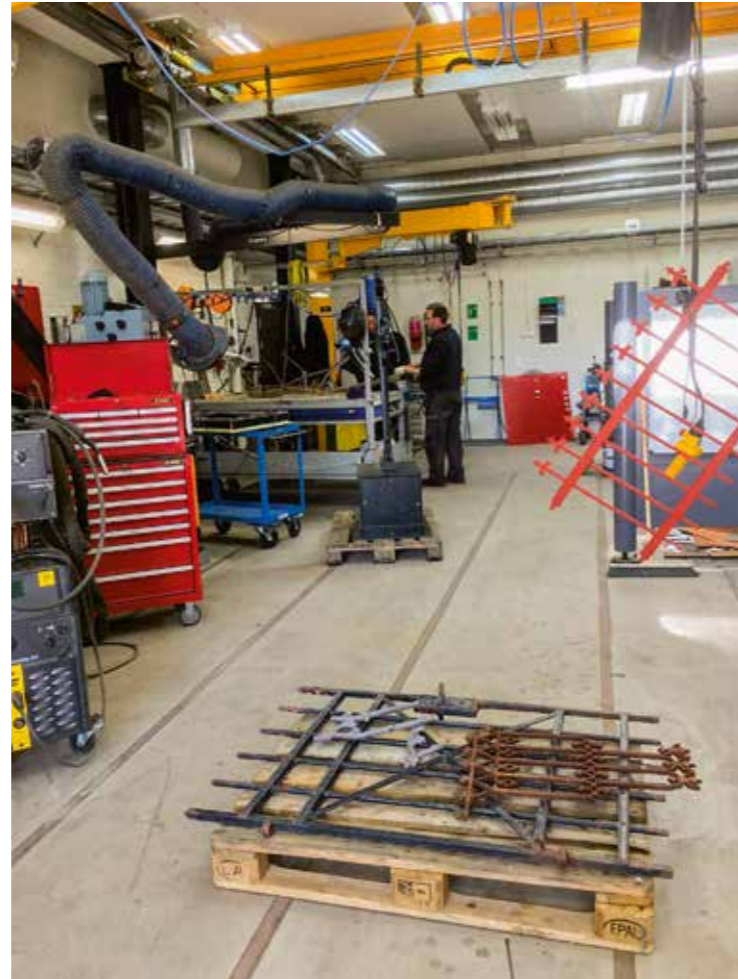
Ta en promenad runt Gamla kyrkogården i centrala Malmö och du kan tro dig vara förflyttad till en annan tid. Krattade grusgångar och smidesstaket som glänser kring pampiga gravmonument. Mycket ser ut som om det ställdes på plats igår. Och det är i själva verket inte så långt ifrån sanningen.

I smidesverkstaden på Östra kyrkogården har Lasse Svensson och Roger Landberg restaurerat järnstaket och gravvårdar inom Malmö kyrkogårdsförvaltning i 28 år. Kunskapen de besitter är unik i sitt slag.

– Vi fick i princip fria händer av dåvarande chefen Malte Sahlgren att bygga upp verksamheten, förklarar Lasse Svensson. I början var det mycket experimenterande, för vi hade inget att gå på. På den tiden, i slutet av 80-talet, kastade och skrotade man gamla grejer här, men det fick Roger och jag stopp på. Det är det materialet som är vår reservdelsbank i dag.

NYINVIKAD VERKSTAD

Vi går in i smidesverkstaden i utkanten av Östra kyrkogården. De nybyggda lokalerna invigdes i november förra året. Ljuset flödar och maskinerna står på rad. Från en krok dinglar ett smidesstaket och på en lastpall tronar ett pampigt gjutjärnskors som Roger Landberg just lagt sista handen vid.

– Förr satt korset ihop med smala bultar. Nu har jag förstärkt det invändigt med smidesstänger så att det inte ska brytas av igen. För vinden tar det rätt så stygt och det är därför det gått sönder.

I samband med reparationerna har korset blästrats och målats.

Texten har fått en gul kulör.

– Korset finns med i bevarandepapperna fast där står inget om gul färg. Men färgresterna jag hittade var gula och då gick jag på det.

Blästringen är en viktig del i arbetsprocessen.

– När du blästrar skalar du av färglagren och då ser du oftast

vad det har varit för färg från början. Men då gäller det att vara vaken, säger Lasse Svensson. Om vi lämnat bort blästringsjobben hade sådan information gått förlorad. Det skulle inte gå.

– Det är det som är så bra här, att vi gör alla momenten själva genom hela processen från det att vi hämtar hem sakerna tills dess att vi sätter ut dem igen när de är klara. Det är det som är unikt och som gör arbetet så roligt, menar Roger Landberg.

OERSÄTTLIGT

– Det är fina jobb som görs här. Små och stora arbeten. Hela spannet. Ibland tar vi in saker här som de flesta kanske hade slängt, men som för vår del är oersättningsbara eftersom graven måste återställas, säger Kent

Zachhau, teknisk chef inom förvaltningen, och gör en gest mot ett arbetsbord i verkstaden. Där ligger vad som mest ser ut som ett virrvarr av rostigt järnskrot, men som visar sig vara ett staket som stått på Gamla kyrkogården och som föll offer för ett fallande träd i stormen 1999.

– Att räta upp detta skulle ta fler timmar än vad jag tycker vi kan lägga på det, säger Roger Landberg medan han granskar materialet.

– Men ser man på staketet så är det inget som är konstigt egentligen. Det är vanligt fyrkantsjärn och plattjärn på baksidan. Nitarna kan vi göra själva. Det är bara kulprofilerna som är speciella. Så då får vi börja med att leta upp sådana. Det kanske ligger staket på vårt reservdels-

lager med likadana profiler som vi kan använda. I annat fall får vi försöka hitta profiler att köpa.

Om det kniper klarar man också själva av att gjuta nya delar.

INGET SLÄNGS

Roger Landberg förklarar att de med anledning av staketets dåliga skick inte kommer att reparera det, utan i stället väljer att tillverka en kopia.

– Det kommer inte att synas eftersom det kommer bli exakt likadant som det en gång sett ut. Men vi kommer att ta isär staketet och återanvända allt som går, för man ska behålla så mycket av det gamla som över huvud taget är möjligt. Och alla smådelar sparas, inget slängs. Det är jätteviktigt.

Kors vad mycket kunskap samlad på ett enda ställe. Tillsammans har Lars Nilsson, Lasse Svensson och Roger Landberg nästan sjuttio års erfarenhet av att restaurera och reparera kulturföremål på Malmös kyrkogårdar.

– Du måste ha intresse av att renovera och bevara för att det ska fungera, säger Roger Landberg. De rostiga delarna är resterna av ett staket som ska omvandlas till en exakt kopia av det som en gång placerades ut på Gamla kyrkogården i Malmö.

– Det är egentligen där vi skiljer ut oss, menar Lasse Svensson. Vi anstränger oss för att göra som det var innan. Hade du lämnat det här till vilken smidesfirma som helst, så hade de kanske svetsat samman det. De hade inte varit så noga med detaljerna.

I botten har både Lasse och Roger en plåt- och svetsutbildning. Resten av kunskaperna bygger på eget intresse säger de. Och lärdomarna av alla utmaningar de ställs inför.

– Ibland dyker upp staket som är lika varandra, men det är inte ofta det händer. Det är väldigt få saker som är exakt likadana. Varje vecka lär man sig något nytt, det tar aldrig slut. Det är skitkul, säger Roger Landberg.

TAR TID

Men arbetet tar tid och kyrkogårdarna som ska servas är många.

– Vi har fler staket från stormen 1999 som ligger på hög och

väntar på att restaureras, avslöjar Lars Nilsson, som trots sina tio år i verkstaden nästan får räknas som en nybörjare i sammanhanget.

Smidesverkstaden servar alla delar inom förvaltningen. Av fem heltider ägnas knappt två åt bevarandeprojekt.

– Vi har så mycket annat som måste tillverkas eller repareras och underhållas – lastbilsflak, containers och annat. Det är en ständig fråga om prioriteringar, säger arbetsledare Per Nilsson.

BEGRÄNSNINGAR BYGGS BORT

Nu tänker Malmö uppföra nya hallar för blästring och målning. De momenten har hittills utförts i stora tält och har länge varit en flaskhals i produktionen eftersom arbetet fått begränsas till varma årstider.

– Förutom förbättrad arbetsmiljö kommer vi med nya hallar att under vinterhalvåret få bättre möjlighet att hålla produkterna på rätt temperatur, förklarar Kent Zachhau. Efter en blästring måste järnet hållas på en viss temperatur för att inte rosta och det klarar vi inte i dag.

I blästringen kör man i dag med en sjösand som inte går att återanvända. Det ska det bli ändring på i samband med nybygget.

– Tanken är att vi ska övergå till en annan sand och installera en återanvändningsanläggning. Vi vill att det ska vara så miljövänligt som möjligt. Att det samtidigt blir kostnadsbesparande är ett plus, säger Per Nilsson.

Vi går runt hörnet till den intilliggande hallen för målning, vars insida färgats röd av all användning av rostskyddande grundfärg.

– Här gör vi både sköljmålning och sprutmålning. Sköljmålning är mest ekonomiskt, vid sprutmålning är svinet upp till 40 procent, förklarar Per Nilsson.

För staket används vattenbaserad färg, medan gjutjärnsdetaljer målas med lösningsbaserad.

– Staketen brukar killarna

– Det är viktigt att lyfta fram värdet av bevarandearbetet och vi delar gärna med oss av vårt kunnande, säger Kent Zachhau, driftchef på tekniksidan inom Malmö kyrkogårdsförvaltning.

måla med tre lager grundfärg och sedan lika många lager svart färg.

Även om allt är fullt fungerande är anläggningen daterad, menar Kent Zachhau.

– Både här och i blästringen får vi lägga mycket tid på att hålla grejerna som används i ordning. Med ny utrustning kommer underhållet att bli enklare och då kan vi jobba effektivare. Vi hoppas komma igång med bygget under året.

KUNSKAPsutBYTE

Även om syftet med investeringarna är att öka kapaciteten i bevarandearbetet är det inte aktuellt för Malmö att börja ta på sig uppdrag utifrån.

– Det vore roligt att kunna hjälpa andra pastorat och församlingar, men vi är inte där nu. Vi får ta den diskussionen när vi är klara med våra egna grejer, säger Kent Zachhau.

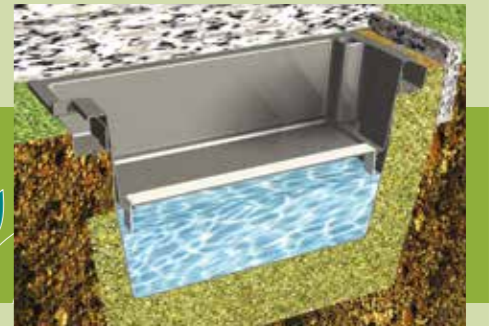
– Men vi vill gärna få igång ett utbyte och dela med oss av våra nischade kunskaper och erfarenheter. När kunskap finns ska man inte uppfinna hjulet på nytt. Vi delar gärna med oss av vad vi kan för att andra förvaltningar ska komma igång med eget bevarandearbete. Det betyder vi gärna på.

TEXT OCH FOTO: JOHAN NILSSON

MobilPlant blomlåda för enkel gravskötsel

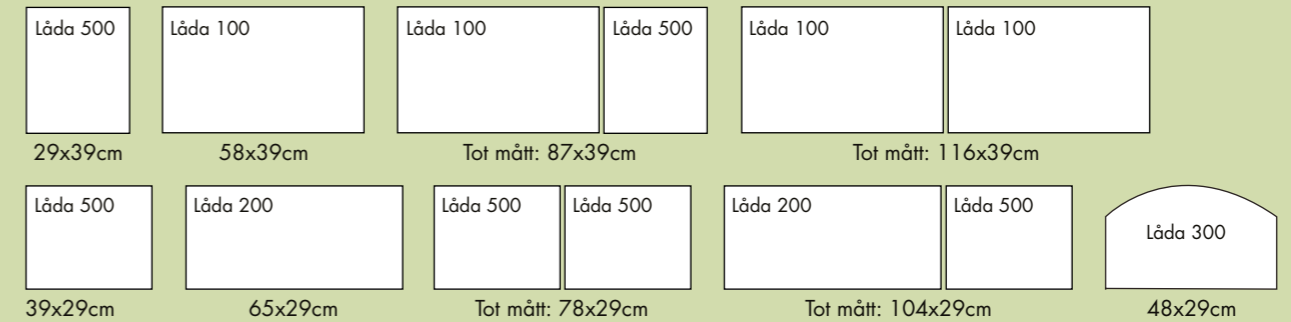
MobilPlant - Självvattnande planteringslådor

Allt fler upptäcker fördelarna med MobilPlants produktidé! Enkla att montera och använda samt pris- och miljöriktiga. Det är vår självklara och medvetna inriktning.

Gör som så många andra - satsa på MobilPlant för att möta framtida ökande arbetsbelastning. Förbättra samtidigt kvalitet och ekonomi samt öka flexibiliteten inom personalstyrkan. MobilPlant - en miljöriktig investering.

Kombinationsmöjligheter med MobilPlant-sortimentet, 3 storlekar täcker de flesta planteringar

SOBEK / MobilPlant Rationell Plantering AB, Hybyvägen 1. 233 76 Klågerup

Tel: 0414-23022 E-post: sobek@mobilplant.com Hemsida: www.mobilplant.com

044-340011

www.polssons.se

info@polssons.se

Polssons
i Linderöd AB

**Maskinredskap för
markvård och konstgräs**